

Papež Pij XII.

“Divino afflante Spiritu”

kako s pridom pospeševati preučevanje Svetega pisma.

(Besedilo po ljubljanskem škofijskem listu LXXXI. števil. 3. — 5. iz leta 1944)

Izdal in razmnožil škofijski ordinariat v Mariboru, odgovarja dr. Josip Meško, Maribor, Slomškov trg 19.

Besedilo, ki ga tu objavljam je stari prevod pomembne biblične okrožnice za katero mislim, da je še ni v digitalni obliki. Objavljam jo v jeziku, kakor je bila prevedena leta 1944. Morda je v besedilu še kakšna napaka. Vabim k sodelovanju in pregledu besedila ali pa vsaj, da me na napako opozorite. Hvala za vaše sodelovanje. Besedilo je dostopno [tukaj](#).

Častiti bratje, ljubljene sinovi, pozdrav in apostolski blagoslov!

UVOD

Prevod okrožnice “Providentissimus Deus”. Kako naj se obhaja njena petdesetletnica.

Sveti pisatelji so po navdihnjenju Svetega Duha spisali tiste knjige, ki jih je Bog v svoji očetovski ljubezni do človeškega rodu hotel podariti “za pouk, za prepričanje, za svarjenje, za vzgojo v pravičnosti, da bi bil božji človek popoln, za vsako dobro delo pripraven.”^[i] Nič ni torej čudno, če je sveta Cerkev ta iz nebes dani zaklad, ki ga ima za najdragocenejši vir in za božjo pravilo nauka o veri in nraveh, z vso skrbjo tako obvarovala neomadeževan, kakor ga je bila prejela iz rok apostolov, ga branila vsake zmote in napačne razlage ter skrbno rabila, da naklanja dušam večno blaginjo, kakor jasno pričujejo skoraj brezštevni dokazi vseh stoletij.

Ko pa so jo v novejšem času posebno močno ogrožal božji izvor Svetega pisma in njegova pravilna razlaga, ga je Cerkev še bolj vneto in goreče varovala in branila. Zato je že sveti tridentinski cerkveni zbor s slovesnim odlokom proglasil, da je treba priznavati “za svete in kanonične vse knjige z vsemi njihovimi deli, kakor se navadno v katoliški Cerkvi bero in se nahajajo v stari latinski izdaji vulgati.”^[ii] In da bi zavrnil zmotna nauke o inspiraciji, je v naši dobi vatikanski cerkveni zbor razglasil, da mora Cerkev, da mora Cerkev prav te knjige imeti “za svete in kanonične, ne zato, ker bi bilo s samo človeško pridobitnostjo sestavljeno, a nato po njeni oblasti odobrene, tudi ne samo zato, ker bi obsegale nezmotno razodetje, ampak zato, ker so bile spisane po navdihnjenju Svetega Duha in imajo Boga za početnika ter so bile kot take Cerkvi sami izročene.”^[iii]

V nasprotju s to slovesno določitvijo katoliškega nauka, po katerem se “vsem knjigam in vsem njihovim delom” pripisuje taka Božja veljava, ki izključuje vsakršno zmoto, so se pa nekateri katoliški pisatelji drznili resnico Svetega pisma omejiti samo na stvari, ki se tičejo vere in nravi; o ostalih stvareh pa, bodisi naravoslovnih ali zgodovinskih, so sodili, da so “površno povedane” in — kakor so sami trdili — brez vsake zveze z vero. Zato je skoraj na to Naš prednik nesmrtnega spomina Leon XIII. v okrožnici “Providentissimus Deus” z dne 18. novembra leta 1893. tiste zmote po vsej pravici zatrl in preučevanje Božjih knjig z zelo modrimi ukazi in pravili uredil.

Primerno pa je, da se obnovi spomin na to, da poteka petdeseto leto, odkar je bila objavljena ta okrožnica, ki je osnovni zakon bibličnega študija. Zategadelj smo v skrbi, ki smo jo za svete vede kazali, odkar smo nastopili najvišjo pastirsko službo,^[iv] imeli za najprimernejše, da potrdimo in zabičimo, kar je Naš prednik modro ukrenil in so njegovi nasledniki prispevali k utrditvi in spopolnitvi, pa da tudi

določimo, kar se zdi, da sedanje razmere zahtevajo, in tako vse sinove Cerkve, ki se temu študiju posvečajo, za tako potrebno in hvale vredno stvar bolj in bolj spodbudimo.

Prvi del.

Skrb Leona XIII. in njegovih naslednikov za preučevanje Svetega pisma.

Delo Leona XIII.

Nauk o nezmotnosti Sv. pisma.

Prva in največja skrb Leona XIII. je bila, da bi nauk o resničnosti svetih knjig razložil in ga zavaroval pred napadi. Zato je z resnimi besedami poudaril, da sploh ne more biti govora o zmoti, če se je sveti pisatelj, govoreč o naravoslovnih stvareh, "ravnal po tem, kar se na viden način kaže," kakor pravi sv. Tomaž,^[vi] in se izrazil "ali na nekak prenesen način, ali kakor so se ljudje v tistem času splošno izražali in se še danes celo najbolj izobraženi, v vsakdanjem življenju izražajo." Kajti "sveti pisatelji, ali bolje – kakor pravi Avguštin^[vii] – Božji Duh, ki je po njih govoril, niso hoteli reči – namreč notranjega ustroja vidnih stvari – ljudi učiti, ker so se za večno zveličanje brez pomena."^[viii] To načelo "se bo s pridom preneslo tudi na sorodne predmete, posebno na zgodovino," tako namreč, da se bodo "na podoben način zmote sovražnikov" zavračale in se bo branila "pred njihovimi napadi zgodovinska resnica Svetega pisma."^[ix] Tudi se ne sme zmota pripisovati svetemu pisatelju, če je "pisarjem pri prepisovanju rokopisov ušla kaka pomota" ali če "ostane pravi pomen kakega mesta dvoumen." Končno nikakor ni dovoljeno, "bodisi inspiracijo omejevati samo na nekatere dele Svetega pisma, bodisi dopuščati, da se je sveti pisatelj sam motil;" kajti Božje navdahnjenje "samo po sebi ne le izključuje vsako zmoto, ampak jo izključuje in zavrača tako nujno, kakor je nujno, da Bog, najvišja Resnica ne more biti početnik nikake zmote. To je stara in stalna vera Cerkve."^[x]

Skrb za napredek bibličnega študija.

Ta nauk torej, ki ga je Naš prednik Leon XIII. s toliko resnobo razložil, tudi Mi po svoji oblasti razglušamo in zabičujemo, da se ga vsi vestno drže. Prav tako določamo, da se tudi danes natančno ravnajo po nasvetih in spodbudah, ki jih je oni svojemu času primerno tako modro dodal. Ko so se namreč pojavila nove, ne lahke težkoče in nova vprašanja, kakor zaradi predsodkov racionalizma, ki se je povsod širil, tako posebno zaradi prastarih spomenikov, ki so jih v vzhodnih pokrajinah tu pa tam raziskali in raziskali, je isti Naš prednik v svoji skrbi za apostolsko službo ne samo, da bi bil ta odločilni vir katoliškega razodetja dostopen v korist Gospodove črede, ampak tudi, da bi se v nobenem delu ne oškodoval, izrazil svojo srčno željo, "da bi jih še več Božje knjige stanovitno branilo; zlasti pa, da bi tisti, ki jih je Božja milost poklicala v duhovski stan, vedno več pridnosti in vztrajnosti porabili za to, da jih, kakor je popolnoma prav, bero, premišljujejo in razlagajo."^[xi]

a) Biblična šola v Jeruzalemu.

Zato je isti papež že zdavnaj pohvalil in odobril šolo za preučevanje svetega pisma, ki je bila po prizadevanju vrhovnega predstojnika svetega dominikanskega reda ustanovljena v Jeruzalemu pri baziliki sv. Štefana in po kateri je, kakor sam pravi, "ne malo napredoval svetopisemski študij, pa se pričakuje, da bo še bolj."^[xii]

Biblična komisija.

Zadnje leto svojega življenja pa je dodal še novo ustanovo, ki naj bi ta študij, v okrožnici "Providentissimus Deus" tako zelo priporočen, še bolj spopolnila in čim bolj zanesljivo pospešila. Z apostolskim pismom *Vigilantiae*, dne 30. oktobra leta 1902., je ustanovil zbor ali, kakor se navadno imenuje, komisijo uglednih mož, "katerih naloga naj bi bila, z vsemi močmi si prizadevati in delati na to, da bi katoličani svetopisemska vprašanja obravnavali s tisto natančnostjo, ki jo današnji čas zahteva, in da bi božje besede ne oškodovala ne le nobena najmanjša zmot, temveč tudi ne nobena predrzna domneva."^[xiii] Po zgledu naših prednikov smo ta zbor tudi mi dejansko potrdili in njegov ugled okrepili, ko smo se nanj, kakor že večkrat prej, obrnili, da bi z njegovo pomočjo razlagalce svetega pisma napotili na tista zdrava načela katoliške razlage, ki so jih izročili sveti očetje in cerkveni učeniki in tudi papeži sami.^[xiii]

Delo naslednikov Leona XIII.

Prav primerno je, da se tu s hvaleženim srcem spomnimo tako važnih in koristnih naredb, ki so jih neposredno za tem in v isti namen izdali Naši predniki in ki bi jih mogli imenovati dopolnilo ali sad srečno začetega Leonovega dela.

Pij X.

a) Ustanovitev akademskih stopenj.

Najprej je Pij X. hotel poskrbeti za stalno ustanovo, ki bi pripravila zadostno število učiteljev, odličnih po trdnem in čistem nauku, ki bi v katoliških šolah razlagali božje knjige; v ta namen je ustanovil "akademski stopnji licenciata in doktorja svetega pisma..., ki naj bi jih podeljevala biblična komisija."^[xiv]

b) Načrt bibličnega študija.

Potem je uzakonil "načrt, po katerem naj se v bogoslovnih semeniščih poučuje sveto pismo," z namenom, da bi bogoslovci "ne prejeli samo globokega poznanja svetega pisma, njegove vrednosti in vsebino, ampak da bi tudi mogli modro in pravilno božjo besedo oznanjati ter po božjem navdahnjenju spisane knjige pred napadi... braniti."^[xv]

c) Biblični zavod.

In končno "da bi v Rimu središče svetopisemskih nauk, ki naj bi čim uspešneje in v duhu katoliške Cerkve pospeševalo svetopisemsko znanost in vse njej sorodne vede," je ustanovil Pepeški biblični zavod, ki ga je zaupal varstvu slavne družbe Jezusove, ga "opremil kot visoko šolo z vsemi znanstvenimi pripomočki za izobrazbo v biblični stroki" in mu predpisal pravilnik, pri tem pa izjavil, da s tem izvršuje le "koristni in plodonosni načrt" Leona XIII.^[xvii]

Pij XI.

a) Predpis o akademskih stopnjah.

Vse to je končno dopolnil Naš neposredni prednik bl. sp. Pij XI., ki je med drugim določil, da ne sme nihče "poučevati svetega pisma v semeniščih, če ni prej dovršil posebnega tečaja bibličnih ved in ni od biblične komisije ali bibličnega zavoda v redu dosegel akademskih stopenj." Hotel je, da te akademske stopnje podeljujejo iste pravice in imajo iste učinke kakor akademske stopnje v teologiji ali cerkvenem pravu; tudi je določil, da se nikomur ne podeli "beneficij, s katerim je kakonično združena dolžnost, ljudem razlagati sveto pismo, če ni poleg drugega dosegel diplome ali doktorske časti iz biblične vede."

Istočasno je opozoril tako vrhovne predstojnike cerkvenih redov in verskih družb kakor tudi škofo vsega sveta, da naj pošljejo izmed svojih bogoslovcev najsposobnejše v biblični zavod, da bodo tam obiskovali predavanja in dosegli akademske stopnje; in te opomine je podprl z lastnim zgledom, ko je v svoji radodarnosti ustanovil v ta namen posebne letne prihodke.^[xvii]

b) Samostan sv. Hieronima za revizijo vulgate.

In ko je bila s podporo in odobrenjem Pija X. bl. sp. leta 1907. "benediktinskim redovnikom poverjena naloga, raziskovati in pripraviti potrebno gradivo za novo izdajo latinsekga prevoda svetega pisma, ki se navadno imenuje vulgata,"^[xviii] je isti Pij XI. želel temu "utrudljivemu in težavnemu podjetju," ki zahteva mnogo časa in veliko stroškov, pa njegovo izredno koristnosti dokazujejo izvrstne knjige, ki so do sedaj že izšle, čim trdnjšo in zaneslivejšo podlago; zato je ustanovil samostan sv. Hieronima v Rimu, ki naj bi bil namenjen samo za to delo, ter ga je bogato opremil s knjižnico in drugimi pripomočki za raziskovanje.^[xix]

Skrb papežev za uporabo in širjenje sv. pisma.

Tu pa ne smemo zamolčati, kako zelo so isti Naši predniki ob vsaj priliki priporočali bodisi študij, bodisi oznanjevanje, bodisi končno pobožno branje in premišljevanje svetega pisma. Tako je Pij X. zelo pohvalil družbo sv. Hieronima, ki se trudi, da bi se verniki oprijeli hvalevredne navade, brati in premišljevati svete evangelije, in jim to delo kolikor mogoče olajšuje; priporočil je, naj v tej nameri vneto vztraja in poudari, da je to "nadvse koristna in sodobna stvar," saj nemalo pomaga, "da bo izginil predsodek, kakor da Cerkev nasprotuje branju svetega pisma v domačem jeziku ali da stavi temu kake zapreke."^[xx] Benedikt XV. pa je ob tisočpetstoletnici smrti velikega učenika v razlaganju svetega pisma krepko poudaril pravila in zglede tega učitelja, pa tudi načela in navodila, ki sta jih dala Leon XIII. in On sam, in naglasil še drugo, kar tej reči streže in se nikoli ne sme pustiti v nemar; nato je opomnil "vse sinove Cerkve, predvsem klerike, naj sveto pismo spoštujejo, pobožno prebirajo in vztrajno premišljujejo;" opozoril je "da naj v teh knjigah iščejo jedi, ki hrani duhovno življenje, da postaja vedno popolnejše," in da naj "sveto pismo uporabljajo v prvi vrsti za spoštljivo in plodonosno oznanjevanje božje besede." Prav tako je ponovno pohvalil delo družbe sv. Hieronima, katere zasluga je, da so se Evangeliji in Apostolska dela splošno razširili, "tako da že ni krščanske družine, ki bi jih ne imela, in so se vsi navadili, jih dan za dnem brati in premišljevati."^[xxi]

Sadovi tega mnogoterega delovanja.

Radi in po pravici priznavamo, da je po teh odredbah, navodilih in spodbudah Naših prednikov, pa tudi po sodelovanju vseh tistih, ki so vneto podpirali prizadevanje papežev in se požrtvovalno trudili za premišljevanje, raziskovanje in pisanje, ali tudi za poučevanje, pridiganje, prevajanje svetih knjig in za njih širjenje, med katoličani znanost svetega pisma in uporaba svetih knjig prav znatno napredovala. Z višjih bogoslovnih in bibličnih šol, predvsem z Našega Papeškega bibličnega zavoda, je prišlo in še vedno prihaja mnogo ljubiteljev svetega pisma, ki so polni vneme za svete knjige in skušajo to vnemo zanetiti tudi v srcih mladih duhovnikov in bogoslovcev ter jim marljivo podajajo znanje, ki so ga sami prejeli. Med njimi niso redki, ki so mnogokrat tudi s pisano besedo pospeševali svetopisemsko znanost in jo še pospešujejo, bodisi da po načelih zdrave kritike izdajajo sveto besedilo, ga razlagajo, pojasnjujejo, prevajajo v žive jezike, bodisi, da ga prirejajo vernikom za branje in premišljevanje, bodisi končno, da skrbno goje tiste svetne vede, ki pomagajo odkrivati pomen svetega pisma.

Ta in podobna prizadevanja, ki se od dne do dne širijo in utrjujejo, kakor n. p. biblična združenja, kongresi, študijski tedni, knjižnice, bratovščine za premišljevanje evangelijev, nas navdajajo s trdnim zaupanjem, da bo v bodoče spoštovanje, uporaba in poznanje svetih knjig bolj napredovalo in prinašalo obilo dušne koristi. Treba je seveda, da načrt za svetopisemski študij, ki ga je predpisal Leon XIII., ki so ga njegovi nasledniki še jasneje razložili in spopolnili, Mi pa ga potrdili in razširili – kajti edino ta je zanesljiv in po skušnji potrjen – vsi še trdneje, vneteje in zvesteje ohranijo, in naj se ne dajo motiti zaradi težav, ki spremljajo vsako človeško delo in jih tudi pri tem znamenitem delu ne bo manjkalo.

Drugi del.

Preučevanje svetega pisma v naših časih.

Današnje stanje bibličnega študija.

Da se je stanje svetopisemskih in njih pomožnih ved v zadnjih petdesetih letih zelo spremenilo, vsakdo lahko vidi. Kajti, da drugega ne omenimo so v času, ko je Naš prednik izdal okrožnico "Providentissimus Deus", le tu pa tam v Palestini začenjali z izkopavanji, da bi se se sveti kraji raziskali. Sedaj pa so se taka raziskovanja izredno namnožila in se vrstijo mnogo bolj natančno, po načinu ki ga je pokazala izkušnja; tako so tudi njih izsledki bogatejši in zanesljivejši. Koliko luči prihaja od teh raziskovanj svetim knjigam, da jih pravilneje in popolneje umevamo, vedo vsi strokovnjaki, vedo vsi, kateri se bavijo s temi nauki. Pomen teh raziskovanj čimdlje bolj raste; kajti zopet in zopet se najdejo pisani spomeniki, ki ki veliko pripomorejo k temu, da spoznamo jezike, slovstva, dogodke, navade in verstva najstarejših narodov.

Prav tolikšnega pomena so papiri, ki so jih v zadnjem času tako pogosto našli in raziskali; saj so toliko pripomogli, da smo spoznali stare književnosti, javne in zasebne ustanove, posebno v času našega Odrešenika.

Poleg tega so bili najdeni in kritično izdani stari rokopisi; obširneje in temeljiteje je bila raziskana razlaga cerkvenih očetov; na naštetih zgledih je bilo pojasnjeno, kako so se stari izražali, kako so pripovedovali in pisali. Vse te stvari, ki jih je po posebnem sklepu božje previdnosti odkrila naša doba, kar nekako vabijo razlagalce svetih knjig in jih opominjajo, naj to tolikšno luč vneto izrabijo, da božjo besedo globlje preiščejo, natančneje pojasnijo in v še jasnejši luči podajo. V največjo dušno tolažbo nam je, ko vidimo, da so se imenovani razlagalci temu vabilu goreče odzvali in se še odzivajo. Gotovo to ni zadnji in najmanjši sad okrožnice "Providentissimus Deus", s katero je naš predhodnik Leon XIII., ki je to novo

cvetko biblične znanosti nekako v duhu naprej slutil, katoliške eksegete pozval k delu ter jim modro načrtno smer in način dela.

Da bi se to delo ne samo vztrajno nadaljevalo, ampak tudi dan na dan spopolnjevalo in doseglo čim boljše uspehe, želimo tudi Mi s to okrožnico doseči. Predvsem je naš namen, da vsem pokažemo, kaj je treba še storiti in kako naj se katoliški ekseget danes loti tolikšne, tako vzvišene naloge v Gospodovem vinogradu, damo novih pobud in jim vlijemo novega poguma.

Treba se je zateči k izvirnim tekstom.

Študij bibličnih jezikov.

Katoliškemu eksegetu, ki bi hotel sveto pismo umevati in ga razlagati, so že cerkveni očetje, predvsem Avguštín, zelo priporočali, naj se uči starih jezikov in se zateka k izvirnim tekstom.^[xxii] Vendar so bile tedaj prilike za učenje take, da je le malokdo, in še ta samo nepopolno, znal hebrejski jezik.

V srednjem veku pa, ko je najbolje cvetela sholastična teologija, je tudi znanje grškega jezika na Zapadu že zdavnaj tako nazadovalo, da so se celo največji učitelji tedanjih časov pri razlaganju svetih knjig opirali samo na latinski prevod, na tako imenovano vulgato.

Nasprotno pa je dandanes ne samo grški jezik, ki se je z obnovo humanistične vede nekako zbudil k novemu življenju, skoraj vsem ljubiteljem starodavnosti in učenjakom dobro poznan, marveč je tudi znanje hebrejskega in drugih orientalskih jezikov med izobraženci zelo razširjeno. Kdor se hoče danes naučiti teh jezikov, ima za to toliko pripomočkov, da bi se ekseget, ko bi le-te zanemaril in bi si tako zaprl dostop do izvirnih tekstov, ne mogel izogniti očitku površnosti in zaniknosti. Eksegetova dolžnost je namreč, da tudi najmanjšo stvar, ki je po navdahnjenju božjega Duha prišla izpod peresa svetega pisatelja, z največjo skrbjo in spoštljivostjo tako rekoč pograbi, da tem globlje in popolneje prodre v njegovo misel. Zato naj se resno trudi, da si pridobi vedno večje znanje svetopisemskih in drugih orientalskih jezikov in naj svojo razlago podpira z vsemi pripomočki, ki jih nudi vsakršno jezikoslovje. To je skušal doseči sv. Hieronim, kolikor je bilo v njegovi dobi mogoče; za to so se nautrudno in z ne majhnim uspehom prizadevali mnogi velikó eksegetje 16. in 17. stoletja, čeprav je bila tedaj jezikoslovna navada mnogo manj razvita, kot danes. Na isti način je torej treba razlagati ono izvirno besedilo, ki ga je napisal sveti pisatelj sam in ki ime zato večjo veljavo, večji pomen nego kateri koli tudi najboljši star ali nov prevod. To se da tem laglje in uspešneje doseči, če je z znanjem jezikov združena tudi temeljita kritika svetega besedila.

Važnost tekstne kritike.

Kolikega pomena je taka kritika, je dobro opomnil sv. Avguštín, ko je med naročili, ki naj si jih dobro zapomni, kdor preučuje Sveto pismo, postavil na prvo mesto skrb za zboljšano besedilo. "Za zboljšanje rokopisov – tako pravi ta slavni cerkveni učenik – mora v prvi vrsti skrbeti spretnost tistih, ki želijo poznati sveto pismo, da se bodo rokopisi, ki niso zboljšani, umaknili zboljšanim."^[xxiii]

Danes pa se ta veda, ki se imenuje tekstna kritika in se pri izdajanju svetnih spisov zelo hvalevredno in uspešno uporablja, zaradi spoštovanja, ki smo ga dolžni božji besedi, z vso pravico uporablja tudi pri svetih knjigah. Naloga tekstne kritike je namreč, da sveto besedilo kolikor mogoče postavi v prvotno

stanje, ga očisti napak, ki mu jih je povzročila slabost prepisovalcev, ter po možnosti odpravi dostavko in vrzeli, zamenjave besednega reda, ponavljanje besed in vsakovrstne druge pogreške, ki se navadno vrinejo v spise, če so več stoletij prehajali iz rok v roko.

In komaj bi bilo treba pripomniti, da so še pred nekaj desetletji mnogi to kritiko uporabljali popolnoma svojevoljno, neredko na tak način, da bi se moglo reči, da hočejo v sveto besedilo zanašati svoje misli in predsodke; zdaj pa so načela tekstne kritike tako ustaljena in zanesljiva, da je postala odlično sredstvo, da se mora božja beseda izdajati čista in nepokvarjena, ter da se z lahkoto odkrije vsaka zloraba.

Tudi ni treba na tem mestu še posebej omeniti – saj je vsem, ki se bavijo s svetim pismom, znano in jasno – kako zelo je Cerkev od prvih stoletij dodanašnjih dni delo tekstne kritike cenila.

Ker je torej ta stroka danes dosegla že toliko dovršenost, je častna, čeprav ne vedno lahka naloga strokovnjakov na bibličnem polju, si na vso moč prizadevati, da katoličani čimprej pripravijo izdaje svetih knjig iz starih prevodov, prirejeno po teh načelih; pri tem naj združujejo največje spoštovanje do svetega besedila z natančno uporabo vseh kritičnih načel. In vsi naj se dobro zavedajo, da to dolgotrajno delo kritike ni potrebno samo za to, da se prav razumejo knjige, dane nam po božjem nagibu, ampak ga nujno zahteva tudi dolžna hvaležnost do neskončno dobrega Boga, ki je te knjige s svojega veličastnega prestola poslal svojim otrokom kot očetovsko pismo.

Pomen odloka tridentinskega cerkvenega zbora o uporabi vulgate.

Nihče naj si ne misli, da uporaba izvirnih tekstov, če je v skladu z načeli tekstne kritike, kaj nasprotuje modrim ukrepom tridentinskega cerkvenega zbora o latinski vulgati.^[xxiv] Dognano je namreč iz listin, da je bila predsedstvu cerkvenega zbora poverjena naloga, da vi imenu svetega zbora papaže prosi – in to je tudi storilo – naj se najprej latinsko besedilo, nato še grško in hebrejsko, kolikor se da, popravi; to besedilo naj bi se potem v blagor svete Cerkve božje med ljudstvo razširilo.^[xxv] Če se tej želji takrat zaradi težavnih časovnih ovir ni moglo popolnoma ugoditi, je pa to danes s sodelovanjem katoliških učenjakov mogoče veliko popolneje in v večji meri izvršiti, in se bo, kakor upamo, tudi izvršilo.

In če je tridentinski zbor hotel, da bodi vulgata tisti latinski prevod, “ki naj ga vsi uporabljajo kot avtentičnega,” to, kakor vsakdo ve, zadeva samo latinsko cerkev in javno uporabo svetega pisma v tej cerkvi, nikako pa s tem ne zmanjšuje, o tem ni dvoma, veljavo in moči izvirnih tekstov. Tedaj namreč ni šlo za izvirne tekste, ampak za latinske prevode, ki so v eni dobim krožili med ljudmi. Cerkevni zbor je upravičeno določil, da gre med temi prevodi prednost tistemu, ki “ga je Cerkev z dolgotrajno rabo toliko stoletij odobrila.” Cerkevni zbor torej te odlične veljave ali, kakor jo navadno imenuje, avtentičnosti ni priznal predvsem iz kritičnih razlogov, ampak bolj zaradi tega, ker so jo cerkve toliko stoletij zakonito uporabljale. Ta uporaba dokazuje, da je vulgata, kakor jo je razumela in jo razume Cerkev, v stvareh vere in nravi prosta vsake zmote, in sicer tako, da se sme, kot izpričuje in potrjuje Cerkev sama, v javnih razgovorih, predavanjih in pridigah navajati, ne da bi bila nevarnost za zmoto. Taka avtentičnost prvenstveno ni kritična, ampak juridična. Zategadelj ta veljava vulgate v stvareh, ki se tičejo nauka, nikakor ne prepovedujejo – marveč danes skoraj zahteva – da se ta nauk dokazuje in potrjuje z izvirnimi teksti in da se razlagalec ob vsaki priliki zateka k istim tekstom, ker se po njih povsod vedno bolj odpira in pojasnjuje pravi pomen svetega pisma.

Prevodi v žive jezike.

Odlok tridentinskega cerkvenega zbora celo tega ne prepoveduje, da bi se vernikov uporabo, duhovno korist in lažje umevanje božje besede prirejali prevodi v žive jezike, in to tudi po izvirnih tekstih; in to se je, kakor Nam je znano, z odobrenjem cerkvene oblasti že marsikje zgodilo in je hvale vredno.

O Razlaganju svetega pisma,

Dobesedni smisel:

kaj pomeni in kako ga najdemo.

Ko se je katoliški razlagalec temeljito pripravil z znanjem starih jezikov in pripomočki tekstne kritike, naj se loti posla, ki je izmed vseh mu naloženih najvažnejši: da namreč odkrije in razjasni pravi smisel svetih knjig. Pri tem delu naj imajo razlagalci pred očmi, da mora biti njih glavna skrb, jasno poznati in razložiti, kateri je tako imenovani dobesedni pomen svetopisemskih besed.

Ta dobesedni pomen besed naj skušajo kar natančneje izluščiti s pomočjo znanja jezikov, miselne zveze in primerjanja s podobnimi mesti. Vsi ti pripomočki se uporabljajo tudi pri razlaganju svetnih spisov, da se pisateljeva misel prikaže v jasni luči.

Razlagalci svetih knjig pa naj se zavedajo, da gre tu za navdahnjeno božjo besedo, ki jo je Bog sam izročil Cerкви, da jo veruje in razlaga; Zato naj se prav tako vestno ozirajo na razlage in izjave cerkvenega učiteljstva, na razlago svetih očetov, pa tudi na "versko analogijo", kakor tako modro opozarja Leon XIII. v okrožnici "Providentissimus Deus". [\[xxvii\]](#)

Posebno pa naj se potrudijo, da ne bodo – kar se žal v nekaterih komentarjih dogaja – razlagali samo tistih stvari, ki se tičejo zgodovine, starožitnosti, jezikoslovja in drugih podobnih strok; marveč na te sicer preimerno uvažujejo, kolikor morejo razlago olajševati, vendar pa naj predvsem kažejo, kakšen je teološki nauk posameznih knjig ali mest v stvareh vere in nravnosti. Tako bo ta njihova razlaga ne samo podpirala bogoslovne profesorje pri podajanju in dokazovanju verskih resnic, ampak bo tudi v pomoč duhovnikom, da bodo mogli ljudstvu razlagati krščanski nauk, in končno bo pomagala vsem vernikom k svetemu, krščanskega človeka vrednemu življenju.

Pravilna uporaba duhovnega pomena.

S tako, predvsem teološko razlago, kakor smo dejali, bodo učinkovito k molku prisilili tiste, ki trdijo, da v svetopisemskih komentarjih ne najdemo ničesar, kar bi dvigalo duha k Bogu, poživilo dušo, pospeševalo notranje življenje, in vedno trdijo, da se je treba zateči k neki duhovni in kakor pravijo, mistični razlagi. Kako malo upravičene so njihove trditve, dokazuje skušnja mnogih, ki so božjo besedo zopet in zopet preudarjali in preišljevali in tako svojo posvetili ter vzplamteli v silni ljubezni do Boga; prav isto jasno potrjujejo stalno učenje Cerkvne in izjave največji učiteljev.

Resda iz svetega pisma ni izključen vsak duhovni pomen. Kar se je namreč v stari zavezi povedalo ali zgodilo, je Bog v svoji neskončni modrosti tako uredil in razporedil, da so se pretekle stvari na duhoven način omenjale to, kar se bo v novi zavezi milostno uresničilo. Kakor je torej ekseget dolžan poiskati in razložiti tako imenovani dobesedni pomen besed, ki ga je sveti pisatelj nameraval in izrazil, tako mora

tudi duhovnega, če je le gotovo, da prihaja od Boga. Edini Bog je namreč mogel ta duhovni pomen poznati in ga nam razodeti.

Tak pomen nam v svetih evangelijih razodeva in pojasnjuje sam božji zveličar; po zgledu svojega Učenika ga izpovedujejo tudi apostoli z besedo in v pismu; nanj stalno kaže izročilo Cerkve; končno ga razodeva prastara navada liturgije po znanem pravilu: Zakon molitve je zakon vere.

Ta duhovni pomen torej, ki ga je Bog sam nameraval in določil, naj katoliški eksegetje s tisto vestnostjo odkrivajo in podajajo, ki jo zahteva dostojanstvo božje besede: drugače pa naj se vestno varujejo, da ne bodo prenesenega pomena stvari proglašali za naravni pomen svetega pisma.

Nekoliko preprostejša uporaba svetega pisma v prenesenem pomenu, posebno v pridigi, more sicer včasih, če je zmerna in trezna, res biti koristna, da se verske in npravne resnice pojasnijo in naglasijo; vendar ne smemo nikoli pozabiti, da je taka uporaba besed svetega pisma nekaj zunanjega in postranskega in da posebno danes ni brez nevarnosti; kajti verniki, posebno tisti, ki so izvedeni v svetih in svetnih vedah, hočejo rajši vedeti, kaj nam Bog sam v svetem pismu govori, kakor pa, kaj razlaga zgovorni pridigar ali pisatelj, ki z neko ročnostjo navaja svetopisemske besede. "Božja beseda, ki je živa, učinkovita in ostrejša kakor vsak dvorezen meč, ki prodre do ločitve duše in duha, tudi do sklepov in mozga ter razsoja misli in namene srca,"^[xxviii] namreč ne potrebuje olepšav in prilagoditve ljudem, da srca gane in pretrese. Svete knjige, napisane po navdihnjenju božjega Duha, so po sebi prepolne pomena, ki je v njih samih; obdarjene z božjo močjo so same na sebi dovolj močne; okrašene z nebeškim sijajem same od sebe svetijo in se bleščijo, da jih le razlagalec tako natančno in skrbno razloži, da pridejo na dan vsi zakladi modrosti in vednosti, ki so v njih skriti.

Preučevati je treba dela cerkvenih očetov in velikih razlagalcev.

Pri tem bo katoliškega eksegeta moglo izvrstno podpirati temeljito preučevanje del, v katerih so sveti očetje, cerkveni učitelji in slavni razlagalci prejšnjih časov razlagali svete knjige. Čeprav so bili namreč ti včasih v svetnih vedah in v znanju jezikov manj izvedeni kakor razlagalci naših časov, se vendar zaradi neloge, ki jo jim je Bog v Cerkvi odločil, odlikujejo po nekem prijetnem vpogledu v nebeške reči in čudoviti bistroumnosti, s katere prodirajo do največjih globin božje besede in pojasnjujejo vse, kar more pripomoči, da se osvetli Kristusov nauk in pospeši svetost življenja.

Gotovo moramo obžalovati, da so ti dragoceni zakladi krščanske starodavnosti mnogim pisateljem naših časov premalo znani, in da tisti, ki se bavijo z zgodovino eksegeze, niso še vsega storili, kar se zdi potrebno, da se tako važna zadeva prav razišče in pravilno oceni. O da bi jih bilo mnogo, i bi skrbno preiskali pisatelje in dela katoliške razlage svetega pisma in izčrpali skoraj neizmerno bogastvo, ki so ga oni v njih nakopičili! S tem bi močno pripomogli, da bi postalo vedno bolj jasno, kako globoko so stari prodrli v božji nauk svetih knjig in ga razjasnili, in bi tudi v današnji razlagalci posnemali njih zgled ter v njih delih zajemali primerno tvarino. Tako bi se slednjič vendarle posrečilo plodonosno združiti nauk in duhovno milino izražanju, ki je lastna starim, ter večje znanje in zrelejšo spretnost, po kateri se odlikujejo novejši. To bi nedvomno doneslo novih sadov na polju preučevanja božjih knjig, ki nikoli ni dovolj obdelano, nikoli izčrpano.

III. Posebne naloge razlagalcev v današnjih časih.

Današnje stanje eksegeze.

Poleg tega smemo upati, da bo tudi naš čas mogel nekaj prispevati k temu, da se bodo svete knjige še temeljiteje in natančneje razlagale. Razlagalci prejšnjih stoletij so namreč mnoge stvari, zlasti take, ki spadajo v zgodovino, ker so jim manjkali skoraj vsi podatki, ki so potrebno, da bi jih mogli bolj natančno pojasniti. Kako težko, skoraj nedostopno je bilo marsikaj cerkvenim očetom, dokazujejo, da o drugem molčimo, poskusi, ki so jih mnogi izmed njih zopet napravili, da bi razložili prva poglavja Geneze; isto dokazuje prizadevanje sv. Hijeronima, ki je ponovno poskusil Psalme tako prevesti, da bi bil popolnoma jasen litararni pomen, to je tisti, ki ga izražajo besede same.

So pa končno druge knjige in sveti teksti, v katerih je odkrila težkoče šele nova doba; zaradi boljšega poznanja starih časov so se namreč pojavila nova vprašanja in po teh je mogoče prodreti v stvar samo in mnogo globlje kot nekdaj.

Po krivici torej nekateri, ki slabo poznajo stanje biblične vede, trdijo, da katoliški razlagalec današnjih dni nima ničesar dodati temu, kar je dognala krščanska starodavnost; nasprotno je treba priznati, da je naš čas prinesel mnoge stvari, ki zahtevajo preskušanja in ne malo pdžigajo današnjega razlagalca k živahnemu delu.

Treba se je ozirati na značaj svetega pisatelja.

Naša doba sicer prinaša nova vprašanja in nove težave, a po božji naklonjenosti nudi eksegezi tudi nova sredstva in nove pripomočke. Med temi se Nam zdi posebno vredno omeniti dejstvo, da so katoliški teologi, sledeč nauku svetih očetov in predvsem angelskega in skupnega učenika (sv. Tomaža), naravo in učinke inspiracije svetega pisma bolj natančno in popolno raziskali ter opisali, kakor se je to navadno v preteklih stoletjih godilo. V svojih izvajanjih izhajajo iz tega, da je sveti pisatelj pri spisovanju svete knjige živ, z razumom obdarjen organ ali orodje Svetega Duha; zato pravilno poudarjajo, da le-ta navzlic božjemu delovanju, i ga nagiblje k pisanju, vendar tako uporablja svoje zmožnosti in moči, da iz knjige, ki je nastala po njegovem delovanju, vsi lahko spoznajo "vsakemu pisatelju lastni značaj in nekako njegove posebne značilnosti in poteze."^[xxviii]

Razlagalec naj se torej z vso skrbjo, ne da bi pustil v nemar kako odkritje, ki so ga prinesla novejša raziskovanja, potruđi, da dožene, kakšen je bil značaj in kakšne so bile življenjske prilike svetega pisatelja, v kateri dobi je deloval, katere pisane ali ustne vire je uporabljal in kakšen je način njegovega pripovedovanja. Tako bo mogel bolj spoznati, kdo je bil sveti pisatelj in kaj je hotel v svoji knjigi povedati. Vsakdo namreč ve, da je glavno pravilo pri razlaganju, spoznati in ugotoviti, kaj je pisatelj nameraval povedati, kakor izvrstno poudarja sv. Atanazij: "Kakor kaže ravhati pri vseh drugih mestih svetega pisma, je treba tukaj gledati na to, ob kaki priliki je apostol govoril, skrbno in vneto paziti, kdo je, zaradi kogar, in kej je, zaradi česar je pisal, da ne zgreši prave misli, kdor bi tega ne vedel ali bi bimed mimo tega kaj drugega na misli."^[xxix]

Pomen literarne vrste, posebno pri zgodovinskih poročilih.

Kakšen je dobesedni pomen, iz besed spisov starih vzhodnih pisateljev pogosto ni tako jasno razvidno, kakor pri pisateljih naše dobe. Kajti, kar so oni hoteli z besedami izraziti, se ne da določiti samo po slovničnih ali jezikoslovnih pravilih, tudi ne samo iz miselne zveze v govoru; nujno je treba, da se ekseget nekako v duhu povrne v tista davna stoletja Vzhoda, da s pomočjo zgodovine, arheologije, etnologije in drugih ved razloči in spozna, katere literarne vrste, kakor pravijo, so pisatelji one starodavne dobe hoteli uporabljati in jih v resnici uporabljali. Stari vzhodni narodi namreč svojih misli niso vedno izražali iz istimi oblikami in na isti način, kakor dandanes mi, marveč na način, ki je bil med

Ljudmi v njihovem času in na njihovem kraju v navadi. Kakšen je bil ta način, ekseget ne more kar vnaprej določiti, ampak samo po natančnem preiskovanju starih vzhodnih slovstev. To preiskovanje pa, ki se je v zadnjih desetletjih vršilo bolj skrbno in marljivo kot poprej, je jasneje pokazalo, kako so se ljudje v onih starih časih izražali, ko so ali stvari pesniško opisovali, ali podajali pravila in zakone za življenje, ali slednjič pripovedovali zgodovinska dejstva in dogodke.

Prav to preiskovanje je tudi že jasno potrdilo, da je izraelski narod ostale vzhodne narode v spisovanju zgodovine izredno presegel tako zaradi starosti, kakor zaradi natančnosti, s katero je poročal o zgodovinskih dogodkih; to prednost je imel iz karizme božjega navdihnjenja in zaradi posebnega verskega značaja svetopisemske zgodovine.

Vendar naj se nihče, ki prav pojmuje inspiracijo svetega pisma, ne čudi, da se tudi pri svetih pisateljih kakor pri ostalih starih pisateljih najdejo neki določeni načini razlaganja in pripovedovanja, neke določene posebnosti (idiotizmi), ki so lastne lastne zlasti semitskim jezikom, tako imenovano približno izražanje (aproksimacije) in pretiravanja, včasih tudi občemu pojmovanju nasprotna izražanja (pradoksi), da se stvar tako bolj vtisne v spomin. Svete knjige namreč ne izključujejo nobenega izmed načinov, ki jih je pri starih narodih, posebno vzhodnih, uporabljala ljudska govorica za izražanje misli, seveda pod pogojem, da uporabljeni način govorjenja nikakor ne nasprotuje božji svetosti in resnici, kakor je že sv. Tomaž tako bistroumno pripomnil: "V svetem pismu se nam božje stvari podajajo na način, ki se ga navadno drže ljudje."^[xxx] Kakor je namreč bistvena božja Beseda postala podobna ljudem glede vsega, "razen greha,"^[xxxi] tako so tudi božje besede, izražene s človeškimi jeziki, postale podobne človeški govorici glede vsega razen zmote; to je tista "synktabasis", tisto ponižanje modro-skrbnega Boga k ljudem, ki ga je že sv. Janez Krizostom nad vse poveličeval in ob raznih prilikah zatrjeval, da ga je najti v svetih knjigah.^[xxxii]

Da bo torej katoliški ekseget zadostil današnjim potrebam bibličnega študija, kakor se spodobi, naj, kadar razlaga sveto pismo, ko pojasnjuje in dokazuje, da je prosto vsake zmote, po pameti uporabi tudi to sredstvo, da preišče, koliko način izražanja ali literarna vrsta, ki jo sveti pisatelj uporablja, lahko pripomore, da se najde prava in naravna razlaga; prepričan naj bo, da te plati svoje dolžnosti ne more zanemarjati brez velike škode za katoliško eksegezo.

Neredko se namreč zgodi – da se samo tega dotaknemo – da nekateri svetim pisateljem očitajo zgodovinske zmote ali pomanjkljivosti v poročilih, pa se izkaže, da gre samo za one navadne in njim lastne načine izražanja ter pripovedovanja, ki so jih stari v medsebojnem občevanju splošno uporabljali in so zaradi splošne navade veljali za dovoljene.

Kadar torej naletimo na take reči v božji govorici, ki je namenjena ljudem in se vrši s človeškimi besedami, zahteva pravičnost, da ne očitamo zmote bolj kakor kadar iste reči najdemo v navadnem vsakdanjem življenju.

Če bomo torej spoznali in natančno presodili načine ter lastnosti govora in pisave pri starih, bo mogoče razrešiti mnogo ugovorov, ki so naprereni proti resnici in zgodovinski zanesljivosti božjih knjig; in preučevanje teh knjig ne bo nič manj pripomoglo, da se bo natančno in jasno dognala misel svetega pisatelja.

Pospeševati je treba študij bibličnih starožitnosti.

Naši gojitelji svetopisemskega študija naj torej s potrebno marljivostjo pazijo tudi na to in naj ne opuste nobene novosti, ki jo je prinesla arheologija, ali zgodovina starega veka, ali poznanje starih slovstev in

kar je še primerno, da se bolj jasno posna misel starih pisateljev ter način, oblika in lastnost njih mišljenja, pripovedovanja in pisanja.

Glede tega naj se zavedano tudi katoliški laiki, da ne delajo samo za prospeh svetne znanosti, ampak si bodo pridobili odličnih zaslug tudi za krščansko stvar, če se bodo z vso potrebno marljivostjo in vnemo posvetili natančnemu raziskovanju starodavnosti in po svojih svojih močeh pripomogli, da se bodo razvozlala vprašanja, ki do sedaj niso še popolnoma jasna. Vsako človeško spoznanje, tudi če se ne tiče svetnih stvari, ima že neko prirojeno dostojanstvo in vzvišenost – saj je v nekem pogledu končen delež na neskončnem božjem spoznanju – če pa se uporabi za to, da se božje stvari prikažejo v jasnejši luči; zadobi s tem novo, še višje dostojanstvo.

Kako naj se obravnavajo težja vprašanja.

Težkoče srečno premagane po novejših raziskavah.

Z napredkom v raziskovanju vzhodnih starožitnosti, ki smo ga prej omenili, natančnejšim preučevanjem izvirnega besedila, z obsežnejšim in boljšim poznanjem bibličnih in drugih orientalskih jezikov se je danes z božjo pomočjo posrečilo, premagati in dokončno rešiti mnogih ugovorov, ki so jih za časa Našega prednika nesm. sp. Leona XIII. Cerkvi odtujeni ali celo nasprotni kritiki stavili proti pristranosti, starosti, celotnosti, zgodovinski verodostojnosti svetega pisma. Kajti katoliški eksegetje so uporabili prav tisto rožje znanosti, ki so nasprotniki neredko zlorabljali, in podali tiste razlage, ki se skladajo s katoliškim naukom in s pristnim izročilom starih, obenem pa se zdi, da so tudi kos težkočam, ki so jih prinesla nova raziskovanja in nova odkritja ali pa jih je stari vek zapustil naši dobi, da jih razvozla.

Tako se je zgodilo, da se je zaupanje v veljavo in zgodovinsko resničnost svetega pisma, ki se je zaradi tako številnih napadov pri nekaterih že nekoliko omajalo, danes pri katoličanih v celoti obnovilo; celo nekateri nekatoliški pisatelji so po treznem in nepristranskem raziskovanju prišli do tega, da so zavrgli nauke novejših in se vsaj tu pa tam povrnili k starejšim nazorom.

Zaslugo za to veliko spremembo ima v veliki meri neutrudljivi napor katoliških razlagalcev svetega pisma, ki jih niso ostrašile težkoče in raznovrstne ovire, ampak so napeli vse moči, da bi primerno izrabili, kar so za rešitev novih vprašanj spravili na dan današnji strokovnjaki s svojim raziskovanjem na polju arheologije, zgodovine in filologije.

Nerešene in nerešljive težkoče.

Vendar naj se nihče ne čudi, če niso še rešene in premagane vse težave, in si še danes katoliški razlagalci nemalo belijo glave z težkimi vprašanji. Zaradi tega ne kaže izgubiti poguma; ne smemo pozabiti, da pri človeškem delu ni nič drugače kot v naravi: da namreč započeta stvar počasi raste in je šele po mnogih naporih mogoče spraviti sadove.

Tako se je zgodilo, da so se nekatera vprašanja, ki so v prejšnjih časih veljala za nerešena in sporna, šele danes, ko je znanost napredovala, srečno razvozlala. Zato smemo upati, da se bodo tudi tista vprašanja, ki se v tem trenutku zdijo najbolj zamotana in težka, po neutrudnem prizadevanju končno vendarle popolnoma pojasnila.

Če bi se zaželena razjasnitev še dolgo zavlačevala in se ne bi sreča nasmehnila nam, ampak bi bila morda srečna dokončna rešitev pridržana prihodnjim rodovom, naj zaradi tega ne bo nihče nevoljen; saj mora tudi za nas veljati to, na kar so svojčas opozarjali cerkveni očetje in posebno Avguštin^[xxxiii]: da

je namreč Bog v svete knjige, ki jih je sam razsvetlil, namenoma natrosil težkoč, da bi bili mi prisiljeni marljiveje se vanju poglobljati in jih reševati, pa da bi v lastno korist spoznali svojo omejenost ter se vadili v dolžini ponižnosti.

Nič ni torej čudno, če na eno ali drugo vprašanje ne bo mogoče dati nikoli popolnoma zadovoljivega odgovora, ko gre marsikdaj za temne stvari, ki so od naših časov in od našega izkustva preveč odmaknjene; in pa ker utegne tudi eksegeza, kakor druge važne stroke, vsebovati svoje skrivnosti, ki so našemu razumu nedostopne in se tudi z največjim trudim ne dado razjasniti.

Iskati je pozitivne rešitve.

Ta položaj pa katoliškega eksegeta, ki čuti v srcu delavno in močno ljubezen do svoje stroke ter je sveti Materi Cerkvi iskreno vdan, nikakor ne sme odvrniti, da se ne bi zopet in zopet lotil težkih vprašanj, ki do sedaj še niso pojasnjena, ne samo, da bi zavrnil očitke nasprotnikov, ampak tudi, da bi našel zanesljivo razlago, ki bi na eni strani bila v popolnem soglasju s cerkvenim naukom in zlasti z izročilom o nezmotnosti svetega pisma, na drugi strani pa bi tudi v vsakem pogledu zadostila zanesljivim zaključkom svetnih ved.

Naj se zavedajo vsi sinovi Cerkve, da je treba napore teh podjetnih delavcev v Gospodovem vinogradu presojati ne samo nepristransko in pravično, marveč tudi z največjo ljubeznijo; varujejo naj se tiste malo modre vneme, ki jih nagiblje k mislim, da morajo vse, kar je novega vprav zaradi tega napadati ali sumničiti. Pred očmi naj imajo zlasti to, da gre pri navodilih in zakonih, ki jih daje Cerkev, za nauk o veri in nraveh; in da je med mnogimi stvarmi, ki jih vsebujejo svete knjige, knjige postave, zgodovinske, modrostne in preroške knjige, le malo takih, katerih pomen je cerkvena oblast razložila, in da tudi število takih, glede katerih bi bila sodba svetih očetov soglasna, ni večje.

Mnogo stvari torej še ostane, in to zelo važnih, ki se more in mora pri njih obravnavanju in razlaganju bistroumnost in duhovitost katoliških razlagalcev prosto gibati, da tako vsak posebej za skupno korist vseh, za vedno večji napredek svetega nauka, za obrambo in za čast Cerkve nekaj iz svojega prispeva. To je prava prostost božjih otrok, ki se zvesto drži nauka Cerkve in vse, kar je svetna znanost odkrila, kot dar božji s hvaležnim srcem sprejema in uporablja. Ta prostost, ki jo seveda podpira in drži pokonci prizadevanje vseh, je pogoj in vir vsakega resničnega uspeha in vsakega zanesljivega napredka v katoliški znanosti kakor sijajno poudarja Naš prednik sr. sp. Leon XIII., ko pravi: "Če ne bo edinost v mišljenju in ne bodo zavarovana načela, ne bo mogoče od raznovrstnega dela mnogih pričakovati velikega napredka te vede."^[xxxiv]

Uporaba sv. pisma pri pouku vernikov.

1 Razni načini, kakor uporabljati sveto pismo v sveti službi.

Kdor upošteva ogromno delo, ki ga je katoliška eksegeza skoraj dva tisoč let vršila, da bi ljudje božjo besedo, ki jim je bila po svetem pismu podarjena, dan na dan globlje in polneje doumeli in močnejše vkljubili, se bo z lahkoto uveril, da imajo verniki, in posebno duhovniki, težko dolžnost, da v obilni meri in spoštljivo jemljejo iz onega zaklada, ki so ga največji veleumi v toliko stoletjih nakopičili. Bog namreč ni dal ljudem svetih knjig, da bi zadostil njih radovednosti ali da bi preskrbel snov za raziskovanje in preučevanje, ampak da bi nam, kakor spominja apostol, te božje besede mogle "dati modrost za zveličanje po veri v Kristusu Jezusu" in "da bi bil božji človek popoln, za vsako dobro delo pripravljen."^[xxxv]

Ko so torej duhovniki, ki jim je izročena skrb za večno blaginjo vernikov, z vestnim študijem svete knjige sami preučili in si jih z molitvijo ter premišljevanjem osvojili, naj nebeško bogastvo božje besede marljivo podjajo v govorih, homilijah in pridigah; krščanski nauk naj potrjujejo z mislimi, ki so jih zajeli iz svetih knjig, in jih pojasnjujejo s prelepimi zgledi iz svete zgodovine in posebno iz evangelija Kristusa Gospoda; vse to pa naj – opustivši tiste prilagoditve, ki zamisli lastna domišljija in ki so so od daleč za lase privlečene, ki niso več uporaba, marveč zloraba božje besede, in katerih naj se nadvse skrbno ogibljejo – tako zgovorno, tako razločno in jasno podajajo, da bo vernike kar ganilo in ogrelo in bodo pripravljene, ne samo svoje življenje poboljšati, temveč bodo tudi v svojem srcu začutili največje spoštovanje do svetega pisma.

Škofje naj poskrbijo, da bo pri vernikih, ki so jim izročeni, to spoštovanje od dne do dne rastlo in se spopolnjevalo; v ta namen naj pospešujejo vse tisto, kar s razni moške, polni apostolske gorečnosti, hvalevredno prizadevajo, da bi med katoličani bidili in gojili poznavanje ter ljubezen do svetih knjig. Pospešujejo in podpirajo naj one pobožne družbe, katerih namen je, širiti med verniki knjige svetega pisma, zlasti evangelijev, in si skrbno prizadevati, da bi v krščanskih družinah vsak dan redno in vestno iz njih brali; sveto pismo, prevedeno z odobrenjem cerkvene oblasti v domače jezike, naj z besedo in z uporabo v liturgiji, kjer je po pravilih dovoljeno, uspešno priporočajo; imajo naj javno razpravo in predavanja o svetem pismu ali sami, ali naj poskrbe, da jih bodo imeli drugi, zares spretni cerkveni govorniki.

Vsi dušni pastirji naj po svojih močeh naročajo in med raznimi sloji in stanovi svoje črede prilično širijo časopise, ki se tako hvalevredno in tako uspešno izdajajo v raznih delih sveta, bodisi da odobravajo svetopisemska vprašanja strogo znanstveno, bodisi da sadove znanstvenega raziskovanja obračajo na sveto službo ali korist vernikov. Ti dušni pastirji naj bodo prepričani, da jim bo vse to in kar koli bo apostolska gorečnost ter ljubezen do božje besede še drugega podobnega in primerneza iznašla, da se doseže ta vzvišeni cilj, uspešen pripomoček pri dušnem pastirstvu.

Priprava duhovnikov v semeniščih.

Vsakdo pa uvidi, da duhovniki vsega tega ne morejo prav izvesti, če se niso sami ko so bivali v semeniščih, navzeli trajne ljubezni do svetega pisma. Zato naj škofje, ki jim je naložena očetovska skrb za njih semenišča, vestno pazijo, da se tudi v tej reči ne bo nič opustilo, kar bi utegnilo pripomoči, da se uresniči ta namen.

Učitelji svetega pisma pa naj ves pouk iz bibličnih ved v semeniščih tako vršijo, da bodo mladeniče, določene za mašništvo in za službo božje besede, opremili s tistim znanjem svetih knjig in jih navdahnili s tisto ljubeznijo do njih, ki brez njih ni mogoče pričakovati bogatih sadov v apostolski službi. Zato naj se pri razlagi izognejo nepotrebnemu prerakanju in se ozirajo prdvsem na bogoslovno plat; tudi naj opuste vse, kar neti bolj radovednost, kot pospešuje pravo znanje in resnično pobožnost; tako imenovani dobessedni pomen, posebno teološkega, naj podajajo tako trdno, razložijo tako sprotno, poudarijo tako prepričavalno, da se bo njihovim gojencem v nekem oziru zgodilo to, kar se je zgodilo Jezusovima učencema, ki sta šla v Emavs; ko sta namreč slišala besede Učenikove, sta vzkliknila: "Ali ni bilo najino srce goreče v nama, ko je nama razlagal pisma?" ^[xxxvii]

Tako naj božje knjige postanejo bodočim duhovnikom Cerkve čist in nausahljiv vir lastnega duhovnega življenja, pa tudi hrana in moč v sveti službi pridiganja, ki jo bodo nekoč sprejeli.

Če bodo učitelji te prevažne stroke v semeniščih to dosegli, smejo imeti veselo zavest, da so kar največ storili za zavečičanje duš, za napredek katoliške stvari, za božjo čast in slavo, in da so dovršili delo, ki je najtesneje povezano z apostolsko službo.

Pomen svetih knjig v sedanjem vojnem času: tolažba stiskanim, vsem pot v pravičnosti.

Če je to, kar smo povedali, častiti bratje in ljubeljni sinovi, v vsaki dobi potrebno, je pa še mnogo bolj pereče v sednjih žalostnih časih, ko se skoraj vsi narodi in vsa ljudstva potaplajo v morje nesreč, ko strašna vojska kopiči razvalino na razvalino, poboje na poboje, ko je vzplamtelo najbesnejše sovršatvo med narodi in ko pri mnogih z največjo žalostjo opažemo, da ugaša ne samo čut za premagovanje samega sebe in za medsebojno ljubezen, ampak tudi za človečanstvo sploh.

Kdo drug pa more te smrtonosne rane človeške družbe ozdraviti, če ne oni, ki ga prvak apostolov poln ljubezni in zaupanja nagovarja s temi besedami: "Gospod, h komu pojdemo? Besed večnega življenja imaš."^[xxxviii]

Z vsemi močmi se moramo torej truditi, da k temu našemu neskončenemu usmiljenemu Odrešeniku zopet privedemo vse ljudi: on je namreč božji tolažnik žalujočih; on uči vse – tiste, ki imajo javno oblast, in tiste, ki so dolžni slušati in se pokoravati – prave poštenosti, resnične pravičnosti, velikodušne ljubezni; on, edino on more končno biti trden temelj, trdna pora miru in pokoja. "Kajti drugega temelja nihče ne more položiti razen tega, ki je položen, in ta je Kristus Jezus"^[xxxviii]

Tega začetnika zveličanja, Kristusa, pa bodo ljudje tem popolneje spoznali, prisrčneje vzljubili, tem zvesteje posnemali, čim bolj se bodo vneli za poznanje in preišljevanje svetih knjig, predvsem nove zaveze. Kajti, kakor pravi Stridonec: "Ne pozna Kristusa, kdor ne pozna svetega pisma,"^[xxxix] in: "Če je kaka stvar, ki v tem življenju modrega moža drži pokonci in mu daje moč, da v stiskah in viharjih tega sveta ostane miren, sodim, da je to v prvi vrsti preišljevanje in poznanje svetega pisma."^[xl] Tu bodo vsi, ki jih stiskajo in tlačijo nesreče ter nadloge, zajemali resnično tolažbo in božjo moč, da bodo potrpeživi, vzdržali; tu – v svetih evangelijih namreč – vsi najdejo Kristusa, največji in najpopolnejši vzor pravičnosti, ljubezni, usmiljenja; tu so razmesarjenemu in trepetajočemu človeškemu rodu odprti vrelci one božje milosti, brez katere narodi in voditelji narodov ne bodo mogli utrditi nobenega miru v svetu in nobenega soglasja v dušah; tu se bodo končno vsi naučili Kristusa, "ki je glava vsakega vladarstva in vse oblasti"^[xli] in "ki nam je poslal modrost od Boga in prevzišenost in posvečenje in osrešenje."^[xlii]

SKLEP

Opomini tistim, ki se bavijo s preučevanjem sv. pisma.

Tako smo razložili in priporočili, kar zadeva način, kako preučevanje svetega pisma prilagoditi današnjim potrebam. Preostaja še, častiti bratje in ljubljene sinovi, da vsem, ki se bavijo s svetopisemsko vedo, ki so vdani sonovi Cerkve in se zvesto drže njenega nauka ter njenih navodil, z očetovsko ljubeznijo čestitamo, da so bili izbrani in poklicani za tako vzvišeno nalogo, in jim damo tudi poguma, da delo, ki so ga srečno prevzeli, z vedno novimi močmi, z vso vnemo in vso skrbjo nadaljujejo ter dokončajo. Vzvišeno nalogo, pravimo: kajti, kaj je vzvišenejšega, kakor besedo božjo samo, dano ljudem po navdihnjenju Svetega Duha, preiskovati, razlagati, vernikom podajati in pred neverniki braniti?

Ta duhovna jed je razlagalčevemu duhu samemu paša in hrana, "ki ga navaja k veri, tolaži v upanju, spodbuja k ljubezni."^[xliii] "Če v tem živite, to preišljujete, nič drugega ne veste, ničesar ne iščete: ali se vam ne zdi, da že tu na zemlji bivate v nebeškem kraljestvu?"^[xliv]

Prav ta jed naj bo tudi dušna paša vernikom; iz nje naj duše zajemajo božje spoznanje in božjo ljubezen, pa tudi duhovni napredek in notranjo srečo.

Razlagalci božje besede naj se torej z vsem srcem posvete temu svetemu poslu. "Molimo naj, da bodo razumeli;"^[xlvi] trudijo naj se, da bodo od dne do dne globlje prodrli v skrivnosti svetih knjig; preučujejo naj in pridigajo, da odpro zaklade božje besede tudi drugim. Z znamenitimi možmi preteklih stoletij, ki so v razlaganju svetega pisma dosegli velike uspehe, naj po možnosti tekmujejo tudi današnji razlagalci, tako da bo Cerkev tudi danes, kakor v prejšnjih časih imela odlične strokovnjake v razlaganju božjih knjig in bodo verniki po njih trudu in prizadevanju prejeli vse razsveteljenje, spodbudo in veselje, ki izvira iz svetega pisma. Pri tem res težavnem in važnem opravilu naj tudi sami dobivajo iz "svetih knjig tolažbo"^[xlvi] in naj se spominjajo plačila, ki jih čaka, kajti "kateri so bili učeni, se bodo svetili kakor nebesna svetoloba, in kateri jih veliko poučujejo v pravičnosti, kakor zvezde na vse večne čase."^[xlvii]

Med tem pa goreče želimo vsem sinovom Cerkve, posebno učiteljem svetopisemskih ved, bogoslovcem in cerkvenim govornikom, da božjo besedo neprenehoma preišljujejo in okušajo, kakor dober in prijeten je duh Gospodov;^[xlviii] in kot poroštvo nebeških darov ter dokaz Naše očetovske dobrohotnosti vam, častiti bratje in ljubljene sinovi, posameznim in vsem iz srca podeljujemo apostolski blagoslov.

V Rimu, pri Svetem Petru, dne 30. septembra, na praznik svetega Hijeronima, velikega učenika v razlaganju svetega pisma, leta 1943., v petem letu Našega papeževanja.

Papež Pij XII.

^[i] 2 Tim 3, 16 sl.

^[ii] Sessio IV, deor. 1; Enoch. Bibl. n.45.

^[iii] Sessio III, Cap. 2; Enoch. Bibli n.62.

^[iv] Sermo ad alumnos Seminarium, in Urbe (dne 24. 6. 1939); A. A. S. XXXI (1939), str. 245-251.

^[v] Prim. Ia, q.70, art. 1. ad 3.

^[vi] De Gen. ad. litt. 2,9,20; PL XXXIV, col. 270 nasl; CSEL XXVIII (Sectio III; pars 2) str. 46.

^[vii] Leonis XIII Acta XIII, str. 355; Ench. Bibl. str. 106.

^[viii] Prim. Benedictus XV, Enc. Spiritus Paraclitus, A.A.S.XII, (1920), str. 396; Ench. Bibl. št. 471.

^[ix] Leonis XIII Acta XIII, str. 357 nasl.; Ench Bibl. str. 109 sl.

^[x] Prim. Leonis XIII Acta XIII, str. 328; Ench. Bibl. št. 67 sl.

^[xi] Litt. Apost. Hierosolymae in coenobio z dne 17. 9. 1892; Leonis XIII Acta XII, pp. 239-241, v.p. 240.

[\[xii\]](#) Prim. Leonis XIII Acta XXII, p.232 nas.; Ench. Bibl. n. 130-141; v. nn. 130, 132.

[\[xiii\]](#) Pontificiae Commissionis de Re biblica Litterae ad Exomos PP. DD. Archiepiscopos et Episcopos Italiae, z dne 20. 8. 1941; A.A.S. XXXIII (1941) pp. 465-472.

[\[xiv\]](#) Litt. Apost. Scripturae Sanctae z dne 23. 2. 1904; Pii X Acta I, pp. 176-179; Ench. Bibl. nn 142-150; v. nn. 143-144.

[\[xv\]](#) Prim. litt. apost. Quoniam in Re biblica z dne 27. 3. 1906; Pii X Acta III, pp. 72-76; Ench. Bibl. nn. 155-173, v. n. 155.

[\[xvi\]](#) Litt. Apost. Vineam electam z dne 7. 5. 1906; A. A. C. I (1909), pp. 447-449; Ench. Bibl. nn. 293-306, v. nn. 296 et 294.

[\[xvii\]](#) Prim. Motu proprio Bibliorum scientiam z dne 27. 4. 1924; A. A. S. XVI (1924), pp. 180-182; Ench. Bibl. nn. 518-525.

[\[xviii\]](#) Epistula ad Revum D. Aidanum Gasquet, z dne 3. 12. 1907; Pii X Acta IV, pp. 117-119; Ench. Bibl. n. 285 nsl.

[\[xix\]](#) Cons. Apost. Inter. praecipuas z dne 15. 6. 1933; A. A. S. XXVI (1934), pp. 85-87.

[\[xx\]](#) Epis. ad Emum Card. Cassetta Qui piam z dne 21. 1. 1907; Pii X Acta IV, pp. 22-25.

[\[xxi\]](#) Litt. encycl. Spiritus Paraclitus z dne 15. 9. 1920; A. A. S. XII (1920), pp. 285-422; Ench. Bibl. nn. 457-508; v. n. 457, 495, 497, 491.

[\[xxii\]](#) Prim. n. pr. S. Hieron., Praef. in IV Evang. ad Damasum; PL. XXXIX. col. 526-527; S. August., De doctr. christ. II, 16; PL. XXXIV, col. 42-43.

[\[xxiii\]](#) De doctr. christ. II. 21; PL. XXXIV, col. 46.

[\[xxiv\]](#) Decr. de editione et usu Sacrorum Librorum; Conc. Trid. ed. Soc. Goerres, t. V, p. 91 sl.

[\[xxv\]](#) Ib. t. X, p. 471; prim. t. V, pp. 29, 59, 65; t. X, p. 446 nsl.

[\[xxvi\]](#) Leonis XIII Acta XIII, pp. 345-346; Ench. Bibl. n. 94-96.

[\[xxvii\]](#) Hebr 4,12

[\[xxviii\]](#) Prim. Benedictus XV, Enc. Spiritus Paraclitus; A.A.S. XII (1920), p. 390; Ench. Bibl. n. 461.

[\[xxix\]](#) Contra Arianos I 54; PG. XXVI, col. 123.

[\[xxx\]](#) Comment. ad. Hebr. cap. I, lectio 4.

[\[xxxi\]](#) Hebr 4,15.

[\[xxxii\]](#) Prim. n. pr. In Gen. I, 4 (PG. LIII, col. 34-35); In Gen. II, 21 (ib. col. 121); In Gen. III, 8 (ib., col. 135); Hom. 15 in Ioan., ad I, 18 (PG. LIX, col. 97 nsl.).

[\[xxxiii\]](#) Prim. S. August., Epist. 149 ad Paulinum, n.34 (PL. XXXIII, col. 644); De diversis quaestionibus, q. 53, n.2 (ib. XL, col. 36); Enarr. in Ps 146, n. 12 (ib. XXXVII, col. 1907).

[\[xxxiv\]](#) Litt. Apost. Vigilantiae; Leonis XIII Acta XXII, p. 237; Ench. Bibl. n. 136.

[\[xxxv\]](#) Prim. 2 Tim 3,15.17.

[\[xxxvi\]](#) Lk 24,32.

[\[xxxvii\]](#) Jan 6,69.

[\[xxxviii\]](#) 1 Kor 3,11.

[\[xxxix\]](#) S. Hieronimus, In Izaïam, prologus; PL. XXIV, col. 17.

[\[xl\]](#) Id., In Ephesios, prologus; PL. XXIV, col. 439.

[\[xli\]](#) Kol 2,10.

[\[xlii\]](#) 1 Kor 1,30.

[\[xliii\]](#) Prim. S. Aug., Contra Faustum XIII, 18; PL. XLII, col. 294; CSEL. XXV, p. 400.

[\[xliv\]](#) S. Hieron., Ep. 53,10; PL. XXII, col. 549; CSEL. LIV, p. 463.

[\[xlv\]](#) S. Aug., De doctr. christ.

[\[xlvi\]](#) 1 Mak 12,9.

[\[xlvii\]](#) Dan 12,3.

[\[xlviii\]](#) Prim. Modr 12,1.